

Bikki István¹

Adalékok az egykori Rendőrtiszti Főiskola Állambiztonsági Tanszéke működéséhez

*Additions to the operation of the Department of State Security
of the former Police Officers' College*

Az egykori állampárt, a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának 1969. novemberi, a Belügyminisztérium munkáját értékelő és jövőbeli feladatait meghatározó döntése zöld utat engedett a magyarországi rendőrtisztképzés átalakításának. Jelentős szintbeli ugrás lett a Rendőrtiszti Főiskola létrehozása. Ennek keretei között jött létre, persze az elődök tapasztalatait itt is felhasználva, az Állambiztonsági Tanszék. A főiskolai keretek között megvalósuló állambiztonságitiszt-képzés persze magán viselte a korabeli pártállami jegyeket. A képzés ma is helytálló szakmai részei mellett, igen jelentős szerepet töltött be a marxista–leninista ideológiai elkötelezettség és az ennek az ideológiának megfelelően kialakított ellenségkép alkalmazása az oktatásban, majd a napi feladatok végrehajtása során. A képzés 1990-es felfüggesztése, majd az állambiztonságból több évtizedes szünet után nemzetbiztonságivá alakítása persze nem történhetett volna meg az elődök tapasztalatainak felhasználása nélkül.

Kulcsszavak: állambiztonság, ellenségkép, oktatás, tisztképzés

The decision of the Central Committee of the former state party, the Hungarian Socialist Workers' Party, in November 1969, evaluating the work of the Ministry of the Interior and defining its future tasks, gave way to the transformation of the training of police officers in Hungary. The establishment of the College of Police Officers has become a significant leap. Within this framework, the Department of State Security was established, for which previous experience was also used. Of course, the training of state security officers within the framework of the college bore the marks of the state party of the time. In addition to the professional parts of the training, which are still valid today, the Marxist-Leninist ideological commitment and the application of the enemy image formed in accordance with this ideology in education and then in the performance of daily tasks played a very significant role. Of course, the suspension of

¹ Főosztályvezető, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára, e-mail: bikki@abtl.hu

training in 1990 and its transformation from state security to national security after a decade-long break would not have been possible without the use of the experience of its predecessors.

Keywords: *state security, enemy image, education, officer training*

Az egykori Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága 1969. november 26–28-ai ülésén 4. napirendi pontként tárgyalta a Belügyminisztérium munkájáról szóló, Benkei András miniszter által előterjesztett jelentést.² A testület a jelentést egyhangúlag fogadta el, majd döntött „a munka továbbfejlesztését szolgáló” javaslatról is.³ A javaslat alapján elfogadott határozat 8. a) pontja szerint: „Magasabb szintre kell emelni az általános belügyi és speciális igényeket is kielégítő képzést és továbbképzést. Ennek érdekében vizsgálat tárgyává kell tenni a Belügyi Főiskola létrehozásának szükségességét.”⁴ Ezt követően a BM Kollégiuma 1970. május 8-ai ülésén került napirendre ez a kérdés.⁵

A „vizsgálat” eredményeképpen 1970. december 24-én hirdették ki a Rendőrtiszti Főiskola létesítéséről szóló 1970. évi 39. törvényerejű rendeletet.⁶ A főiskola feladata lett, hogy „a belügyminiszter által meghatározott tiszti munkakörök betöltéséhez szükséges politikai, szakmai képzést nyújtson”. A törvényerejű rendelet végrehajtására kiadott 4/1971. (X. 19.) BM-MM együttes rendelet szerint a más főiskolákkal egyenértékű oklevelet nyújtó intézmény 1971. szeptember 1-jén kezdte meg működését.⁷ A főbb tennivalókat a belügyminiszter 1971. július 6-ai, 010. parancsában határozta meg. E szerint az oktatást a politikai nyomozói szakon is meg kellett kezdeni.⁸ Az Állambiztonsági Tanszék ezt követően jött létre.⁹

Az 1971. szeptember 1-jén indult 3 éves nappali tagozat¹⁰ mellett 1974 és 1978 között működött a speciális levelező tagozat, az 1975/76-os tanévtől kezdve oktatás kezdődött a 4 éves levelező tagozaton,¹¹ illetve ezt megelőzően 1974 szeptemberétől

² MNL OL M-KS 288. f. 4/103. ő. e., 1, 3.

³ MNL OL M-KS 288. f. 4/103. ő. e., 3.

⁴ MNL OL M-KS 288. f. 4/103. ő. e., 520.

⁵ Révész Béla: Az állambiztonsági szervek politológiai kutatásainak kérdéséhez. *Acta Universitatis Szegediensis: Acta Juridica et Politica*, 66. (2004), 17. 29.

⁶ A főiskolát létrehozó tvr. 1986. szeptember 1-jéig volt hatályban és azt az oktatásról szóló 1985. évi I. tv. hatálybalépéséről rendelkező 1985. évi 17. tvr. helyezte hatályon kívül. Ehhez lásd még Finszter Géza: A rendőr akadémiától az egyetemig. *Magyar Rendészet*, (2021), Különszám. 103–104.

⁷ A BM Rendőrtiszti Főiskola a BM Központi Tiszti Iskola Rendőrtiszti Akadémia és az Idegen Nyelvi Főiskola összevonásával jött létre – I. ÁBTL 4.2. Parancsgyűjtemény – 10-21/8/1971. – a belügyminiszter 1971. június 18-án kiadott 08. parancsa.

⁸ ÁBTL 4.2. Parancsgyűjtemény 10-21/10/1971.

⁹ 1972. szeptember 1. és 1973. június 30. között Gergely Attila r. alezredes, mint megbízott, 1973. július 1. és 1974. május 31. között Papp Imre r. alezredes, 1974. augusztus 1. és 1988. július 31. között Gergely Attila r. alezredes – 1981. szeptember 29-től r. ezredes, 1988. augusztus 1-jétől Szili László r. alezredes volt a tanszék vezetője.

¹⁰ ÁBTL 4.2. Parancsgyűjtemény – 10-21/10/1971., a belügyminiszter 1971. július 6-án kiadott 010. parancsa.

¹¹ ÁBTL 4.2. Parancsgyűjtemény – 10-22/22/1973. – a belügyminiszter 1973. november 17-én kiadott 022. és 10-22/23/1973.–november 19-én kiadott 023. utasítása.

a „kétéves idegen nyelvtanfolyam”-on.¹² A speciális levelező tagozatra felvételt nyerhettek – többek között – a Szovjetunióban egy évnél hosszabb időtartamú állambiztonsági szakiskolán, illetve a BM III/I. Csoportfőnöksége által szervezett BM Műszaki Tanfolyamon végeztek. A speciális levelező tagozat tanulmányi ideje kettő és fél év volt, s itt nem volt felvételi vizsga.¹³ A posztgraduális képzés keretében 1982 szeptemberétől vezetőképző tanfolyamok is indultak.¹⁴ Az átképző tanfolyamok keretében folyt a katonai főiskolát végzett katonai elhárítók 6/10 hónapos képzése.¹⁵ A kémelhárító és belső elhárító átképző tanfolyamon a szakirányú képzettséggel nem rendelkező, de egyébként főiskolát vagy egyetemet végeztek vettek részt.¹⁶

Ebben az időszakban vendéghallgatók is látogatták a főiskolát. A magyar hallgatókkal együtt tanultak a lengyelek, külön képzést kaptak a mozambikiak, illetve vietnámiak.¹⁷

Az állambiztonsági tanszék munkatársai egyéb oktatási tevékenységük keretében 1976-ig a katonai főiskolákon is adtak elő állambiztonsági ismereteket. A főiskola más szakokon tanulói számára is tartottak ilyen foglalkozásokat.¹⁸

A főiskola 1972-ben kiadott ideiglenes szervezeti és működési szabályzata szerint feladatuk volt a kapcsolattartás a szocialista országok állambiztonsági és belügyi főiskoláival is. Az intézmény parancsnokának állambiztonsági helyettese szervezte, irányította és ellenőrizte:

- az állambiztonsági, a katonai, a nyugati, valamint az orosz nyelvi tanszékek munkáját;
- a középszintű állambiztonsági tisztképzést,
- a BM hivatásos tisztképző iskoláin, valamint a Magyar Néphadsereg felsőfokú tanintézeteiben az állambiztonsági ismeretek oktatását;
- az állambiztonsági szaktanfolyamokat;
- a tanfolyamon és tanfolyamon kívül az idegen nyelvi képzést, továbbképzést és a nyelvvizsgákat;
- jóváhagyta a közvetlen irányítása alá tartozó tanszékek által – a hallgatók részére – készített előadásokat, jegyzeteket, tanulmányokat és tansegédleteket.¹⁹

¹² ÁBTL 4.2. Parancsgyűjtemény – 10-21/16/1974. – a belügyminiszter 1974. augusztus 17-én kiadott 016. parancsa.

¹³ ÁBTL 4.2. Parancsgyűjtemény – 10-22/22/1973., 10-22/23/1973.

¹⁴ ÁBTL 4.2. Parancsgyűjtemény – 10-22/16/1982. és 10-27/11/1982. – a belügyminiszter 1982. április 29-én kiadott 16/1982. parancsa és a végrehajtására a belügyminiszter-helyettes által ezen a napon kiadott 11/1982. intézkedése.

¹⁵ Izsa Jenő: A katonai elhárító tisztek képzéséről. *Hadtudomány*, 15. (2005), 3. 70.

¹⁶ ÁBTL 4.1. Állambiztonsági munkához készült háttéranyagok (A-anyag) – A-4134 – Kunsági Nándor r. alezredes: A Rendőrtiszti Főiskola Állambiztonsági Tanszék tevékenysége megalakulásától napjainkig – szakdolgozat; Rendőrtiszti Főiskola vezetőképző tanfolyam 1987.

¹⁷ ÁBTL 4.1. Állambiztonsági munkához készült háttéranyagok (A-anyag) – A-4134, 1987; Sárkány István: A Rendőrtiszti Főiskola létrejötte és a rendészeti tisztképzés története 1990-ig. *Magyar Rendészet*, 21. (2021), Különszám. 197.

¹⁸ Sárkány (2021): i. m.

¹⁹ ÁBTL 4.2. Parancsgyűjtemény -10-1659/1972.

A főiskola 1976. szeptember 1-jével hatályba lépett szervezeti szabályzata már sokkal rejtőzködőbbben foglal állást az állambiztonsági területet érintően, hiszen a csekély szervezeti utalások mellett csak arról szól, hogy a Főiskola szakmai vezetése – többek között – „a hatályos utasításoknak és parancsoknak megfelelően kapcsolatot tart a szocialista országok állambiztonsági és belügyi főiskoláival”.²⁰

A tanszék három szakcsoportra osztva folytatta oktató munkáját. Ezek az ellenség tanulmányozása, az alapelvek/az állambiztonsági munka alapjai és az elhárítás tematikája szerint szerveződtek.²¹ Az oktatás tárgykörei és témái az alábbiak lettek a hetvenes évek második felére:

- Az ellenség tanulmányozása:
 - a titkosszolgálati szervek szerepe az imperialista állam politikai és katonai, stratégiai és taktikai koncepcióinak megvalósításában;
 - a főbb imperialista országok hírszerző és elhárító szerveinek irányítása, szervezete és hivatásos személyi állománya;
 - a főbb imperialista hírszerző szervek ügynöki apparátusa;
 - az imperialista hírszerző szervek és fedőszerveik felforgató tevékenységének formái;
 - az ügynöki behatolás formái és módszerei;
 - az információszerzés titkos és legális módszerei;
 - az ideológiai diverzió irányultsága, főbb megnyilvánulásai, formái, módszerei és mechanizmusa;
 - az ellenséges magyar emigrációs szervezetek, szerepük az ideológiai diverzióban;
 - az ellenséges kategóriák és szervezeteik a Horthy-fasizmus és a II. világháború időszakában;
 - a belső ellenséges erők tevékenysége a felszabadulástól a szocializmus alapjainak lerakásáig;
 - a belső ellenséges tevékenység irányultsága, főbb területei, módszerei napjainkban.
- Az állambiztonsági munka erői és eszközei:
 - a BM állambiztonsági szervei;
 - az állambiztonsági szervek operatív nyilvántartási rendszere;
 - a környezettanulmány;
 - az operatív figyelés;
 - a „K” ellenőrzés;
 - a titkos operatív technikai rendszabályok alkalmazása;
 - az operáció;
 - a hálózaton kívüli kapcsolatok az operatív munkában;

²⁰ ÁBTL 4.2. Parancsgyűjtemény – 10-1529/1976.

²¹ ÁBTL 4.1. Állambiztonsági munkához készült háttéranyagok (A-anyag) – A-3695 – Állambiztonsági szolgálati ismeretek (I. sz. tárgykör: Az ellenség tanulmányozása), tematika, program, irodalomjegyzék – Rendőrtiszti Főiskola Állambiztonsági Tanszék 1983; A-3696 – Állambiztonsági szolgálati ismeretek (II-III. tárgykör: Az állambiztonsági munka alapjai) tematika, program, irodalomjegyzék – Rendőrtiszti Főiskola Állambiztonsági Tanszék 1981; A-3697 – Állambiztonsági szolgálati ismeretek (IV. tárgykör: Elhárítási ismeretek) tematika, program, irodalomjegyzék – Rendőrtiszti Főiskola Állambiztonsági Tanszék 1977.

- az állambiztonsági szervek hálózata;
- a szervezési jelölt kiválasztása és tanulmányozása;
- a hálózati személyek szervezése;
- a hálózattal való kapcsolattartás rendszere és formái, a „K” és „T” lakások szervezése és felhasználása;
- a hálózati személyek vezetésének, kiképzésének, nevelésének és ellenőrzésének elvei, általános módszerei;
- a hálózati személyek minősítése (értékelése, átadása, pihentetése és kizárása). A hálózat jogi helyzete és védelme;
- az árulással gyanúsított hálózati személyek leleplezésének feladatai és módszerei.
- Az állambiztonsági szervek előzetes ellenőrző és bizalmas nyomozó munkája:
 - az állambiztonsági szervek előzetes ellenőrző munkája;
 - a bizalmas nyomozás;
 - az előzetes ellenőrzés és a bizalmas nyomozás hálózattal való biztosítása;
 - az operatív erők, eszközök, módszerek alkalmazása az előzetes ellenőrzésben és a bizalmas nyomozásban;
 - az operatív bizonyítékok beszerzése az előzetes ellenőrzés és a bizalmas nyomozás folyamatában;
 - az előzetes ellenőrzés és a bizalmas nyomozás adatai alapján alkalmazható megelőző, akadályozó, korlátozó, megszakító intézkedések;
 - a bizalmas nyomozás befejezése.
- Elhárítási ismeretek:
 - az állam- és közbiztonságról szóló tvr. jelentősége;
 - a rendőrség szervezete, az állambiztonsági szolgálat rendeltetése, feladatai;
 - a társadalmi erők részvétele az állam- és közbiztonság fenntartásában és szilárdításában, a bűnözés elleni harcban;
 - az állambiztonsági szervek felépítése, konkrét feladatai;
 - együttműködés, közös munka, a lehetőségek kölcsönös kihasználása a megelőző, bűnüldöző feladatok végrehajtásában;
 - elemző-értékelő munka, gépi adatfeldolgozás az elhárításban;
 - a hírszerző szervek munkájának fő irányai, célobjektumai, tevékenységük sajátosságai;
 - a kémelhárító szervek tevékenységének fő irányai, feladatai, területei, eszközei és módszerei;
 - a belső reakció elleni elhárító szervek munkájának fő irányai, területei, tevékenységük sajátosságai;
 - a fegyveres erők védelme, a katonai elhárítás alapvető feladatai, működési területe, sajátos vonásai;
 - az elhárítást végző szervek korszerű munkastílusa, a támadólagos elhárítás;
 - az államtitok és a szolgálati titok védelme;
 - a népgazdaság kémkedésre érzékeny, illetve biztonsági szempontból fontos területein folyó elhárító munka megszervezése;
 - a kémelhárító szűrőmunka megszervezése a nem szocialista országokból beutazók között;

- a nem szocialista országokba kiutazó magyar állampolgárok védelmének megszervezése;
- amnesztiások, repatriáltak és késedelmes hazatérők operatív ellenőrzésének megszervezése;
- a szovjet és magyar katonai objektumok külső védelmének megszervezése;
- az operatív csapda létesítésének feltételei, szabályai és működtetése;
- a kutatómunka és a konspiratív körözés;
- az ellenséges hírszerző szervek külképviseleti fedés alatt működő rezidentúrái elleni elhárítás;
- az ifjúság védelmének állambiztonsági feladatai;
- a kulturális terület védelmének állambiztonsági feladatai;
- a különböző egyházak és szekták leple alatt megbúvó ellenséges elemek elleni elhárítás;
- a visszaeső politikai bűnözők – az „F” dossziés személyek – operatív ellenőrzése;
- az állam elleni izgatást megvalósító írásos anyagok készítőinek és terjesztőinek felkutatása;
- az állambiztonsági szervek feladatai rendkívüli és háborús viszonyok között;
- az állambiztonsági szervek ügyviteli munkája, titkos ügykezelési (iratkezelési) szabályzata;
- a BM Határőrség felderítő szervek helye, szerepe az államhatár operatív biztosításában.²²

Karasz Lajos r. vezérőrnagy állambiztonsági és Földesi Jenő hőr. vezérőrnagy személyügyi miniszterhelyettes 1977. november 1-jén adta ki 18/1977. együttes intézkedését, amely a BM III. Főcsoportfőnökség és a budapesti, megyei rendőr-főkapitányságok állambiztonsági szervei, valamint a Rendőrtiszti Főiskola együttműködéséről rendelkezett. Ennek keretében a BM III. Főcsoportfőnöksége az állambiztonsági tisztképzés területén szakirányítási jogot kapott. Az együttműködés alapvető területei az alábbiak lettek:

- az állambiztonságitiszt-képzést alapvetően meghatározó főiskolai okmányok elkészítése, véleményezése;
- az állambiztonsági szakos hallgatók oktatásához szükséges korszerű tananyagok, tanszegedletek, szemléltető eszközök időben való elkészítése;
- az állambiztonsági szakos hallgatók gyakorlati operatív munkára való sikeres felkészítése;
- a tudományos kutatómunka fejlesztése az állambiztonsági területen;
- a Rendőrtiszti Főiskola Állambiztonsági Tanszéke személyi állományának szakmai továbbképzése és a tanári utánpótlás biztosítása;
- a Rendőrtiszti Főiskolára kerülő hallgatók kiválasztása, felvételük lebonyolítása;
- együttműködés a Főiskolai Tanács munkájában;

²² ÁBTL 4.1. Állambiztonsági munkához készült háttéranyagok (A-anyag) – A-1303 – Szaktárgyak az állambiztonsági szak részére – tisztképző tagozat; tematika, program és irodalomjegyzék – Rendőrtiszti Főiskola 1978.

- az államvizsgák során az ismeretek számonkérése és a gyakorlati készségek felmérése;
- az egyes céltanfolyamok szakfelügyeletének gyakorlása.²³

A belügyminiszter 1979. november 12-én adta ki 26/1979. parancsát, amely a BM III. (Állambiztonsági) Főcsoportfőnökség új ügyrendje lett. Ennek 82. pontja szerint:

„A Főcsoportfőnökség szervei operatív állományának szakképzését és továbbképzését a minisztérium tanintézetei biztosítják. A vonatkozó jogszabályok szakirányítási joggal ruházták fel a Főcsoportfőnökséget az állambiztonsági szakképzés terén. A Főcsoportfőnökség központi szervei és az alárendeltségében működő szervek, valamint a Rendőrtiszti Főiskola, illetőleg annak Állambiztonsági tanszéke együttműködését külön belügyi rendelkezés szabályozza.”

Az ügyrendbe tehát beemelték az 1977-es együttműködési szabályokra való utalást, amely arra mutat, hogy a „megrendelő”, a III. Főcsoportfőnökség igen fontosnak tartotta az ezirányú együttműködést.

Az együttműködésről rendelkező 1977-es együttes intézkedést az addigi tapasztalatok alapján 1985. augusztus 29-én 12/1985. együttes intézkedésükkel módosították az illetékes miniszterhelyettesek, Harangozó Szilveszter r. vezérőrnagy és Péter János r. vezérőrnagy. Az együttes intézkedés kimondta, hogy a nappali tagozatos hallgatók gyakorlati foglalkoztatása a képzés szerves része. A hallgató az első év befejezését követően gyakorló szolgálaton, a második éves hallgató gyakorlati munkán, a harmadéves hallgató pedig szorgalmi időszakban konkrét szakmai gyakorlaton vett részt. A gyakorló szolgálat célja, hogy az elsőéves hallgató megismerje az „összbelügyi” feladatokat. A másodéves hallgató nyári foglalkoztatásának célja lett, hogy az elméleti oktatás alkalmával megszerzett szolgálati ismereteit a gyakorlati operatív munka során alkalmazza, illetve a leendő szolgálati feladatait megismerje. A hallgatók gyakorlati foglalkoztatásuk idején nem szerezhettek tudomást a „K” és „T” lakások elhelyezkedéséről, a legalizáló személyekről és a „T” lakásgazdákról; az „SzT” állományról; a folyamatban lévő előzetes ellenőrzések, bizalmas nyomozások alatt álló személyekről, ügyekről; a hálózati személyek „B” dossziéjának tartalmáról, illetve a hálózati személyekről, s ezzel összefüggésben nem vehetett részt a velük való találkozásokon. A hallgatók nem végezhetek olyan munkát sem, amely az állampolgárok felé jogkövetkezménnyel járhatott volna. A gyakorlata idején a hallgató azonban gyakorolhatta a priorálást; rendkívüli események során részfeladatokat hajthatott végre; a nem szocialista országba utazókkal kapcsolatos védelmi feladatokat, intézkedéseket készíthetett elő; a nem szocialista országokból beutazók között felderítő, szűrő-kutató munkát végezhetett; nyílt információ készítéséhez szükséges adatok beszerzésében vehetett részt; „F” dossziés személyek ellenőrzéséhez szükséges adatokat szerezhette be; részt vehetett a hivatalos kapcsolatokkal történő találkozásra való felkészülésen és a találkozásokon; végrehajthatott a katonai és hadiipari objektumok környezetében

²³ ÁBTL 4.2. Parancsgyűjtemény – 10-27/18/1977.

folyó elhárító munkában részfeladatokat és helyszíni operatív biztosítási feladatokat végezhetett.²⁴

Az állambiztonsági szervek és a részükre képzést teljesítő állambiztonsági tanszék együttműködése valószínűleg emelte a gyakorlati képzés színvonalát, de rendszeres és következetes tudományos munkáról az 1980-as évekig nem volt szó.²⁵

A belügyminiszter 1980. április 30-án adta ki 18/1980. parancsát, amely a tanulmányi munka szabályzata lett. Az állambiztonsági terület szakfelügyelete során az állambiztonsági tantárgyakat az állambiztonsági miniszterhelyettes, illetve az általa megbízott csoportfőnökök, önálló osztályvezető ellenőrizték. Az állambiztonsági speciális képzésben részesülő hallgatók kiválogatásával és vezénylessel kapcsolatos feladatokat a BM III/2. [operatív figyelő és környezettanulmányozó] Osztály vezetője kapta.²⁶

Földesi Jenő vezérőrnagy, miniszterhelyettes 1981. augusztus 25-ei 1/1981. parancsa a BM hivatásos állományának továbbképzési elveit szabályozta. Az állambiztonsági szervek személyi állományának – továbbképzésük keretében – foglalkoznia kellett:

- a világpolitika fő kérdéseivel, az ebből adódó állambiztonsági feladatokkal;
- a szocialista közösség védelme szempontjából fontos feladatokkal;
- a Magyar Népköztársaság állami, társadalmi és gazdasági rendje ellen irányuló külső és belső ellenséges tevékenységgel;
- az állambiztonsági szervek helyével, szerepével, felelősségével és feladataival az imperialista ideológiai diverzió irányának, eszközeinek felderítésével és elhárításával;
- az állambiztonsági érdekeket figyelembe vevő, a főcsoportfőnökség szervei között meglévő együttműködés fejlesztésének kérdéseivel;
- a belső ellenzék ellenséges tevékenységének megelőzésével, felderítésével és elhárításával;
- az állambiztonsági operatív munka titkos eszközeinek, módszereinek hatékonyabb felhasználásával;
- a népgazdaságot, a társadalmi tulajdont károsító bűncselekmények megelőzésével, felderítésével és megszakításával kapcsolatos állambiztonsági feladatokkal;
- az ellenséges szerveknek és személyeknek a fegyveres erők ellen irányuló tevékenységével;
- az államtitok és a szolgálati titok megőrzésének feladataival.²⁷

A belügyminiszter 1986. november 19-én kiadott 29/1986. parancsa szabályozta a BM szervei hivatásos állománya oktatásának korszerűsítését.²⁸ A végrehajtására ugyanakkor kiadott 11/1986. belügyminiszter-helyettesi intézkedés szerint – többek között – kezdeményezni kellett volna a Minisztertanácsnál a Rendőrtiszti Főiskola „egyetemi (akadémiai) szintre történő fejlesztését”. Az új felvételi követelmények

²⁴ ÁBTL 4.2. Parancsgyűjtemény – 10-27/12/1985.

²⁵ Boda József: A tudomány az állambiztonság és a nemzetbiztonság szolgálatában. *Nemzetbiztonsági Szemle*, 2. (2014), Különszám. 86.

²⁶ ÁBTL 4.2. Parancsgyűjtemény – 10-22/18/1980.

²⁷ ÁBTL 4.2. Parancsgyűjtemény – 10-24/1/1981.

²⁸ ÁBTL 4.2. Parancsgyűjtemény – 10-22/29/1986.

megalkotásakor a „szolgálati területek (különösen az állambiztonsági szolgálat) érdekeit és igényeit a felvételi feltételek kiírásánál figyelme kell venni”.²⁹ Ezt követően 1989. január 17-én adta ki a belügyminiszter „a Vörös Csillag Érdemrenddel kitüntetett Rendőrtiszti Főiskola³⁰ felvételi szabályairól” szóló 1/1989. utasítását. Feltehetően nem a szakmai színvonal emelését, hanem az irányító politikai akaratnak való megfelelést szolgálta az a szabály, amely szerint: „Nem szükséges érettségi bizonyítvánnyal vagy azzal egyenértékű középiskolai végzettséget tanúsító oklevéllel rendelkeznie annak, aki a szakmunkások felsőfokú tanulmányokra előkészítő tanfolyamát eredményesen elvégezte, és a tanfolyam elvégzésétől számított három éven belül jelentkezik.”³¹

„Az RTF lényegében az első főiskolai szintű állambiztonsági területen is tisztképzést biztosító intézményként jött létre, a beosztott tiszti állomány képzése terén felváltva az egyéb akadémiai és tanfolyami jellegű képzéseket, hiszen korábban – mint Gergely visszaemlékezésében megfogalmazta az Idegennyelvi Főiskola hírszerzőket és kémelhárítókat képzett, a katonai elhárítóknak rendszeresen indítottak szaktanfolyamokat, illetve a 2 éves Dzerzsinszkij tisztiiskolán folyt a kiképzés.”³²

Ezt a folyamatot szakította meg a politikai rendszer átalakítása, s vált lehetetlenné a szocialista irányultságú, erősen ideologikus kötöttségeket felmutató állambiztonsági tisztképzés folytatása.³³ Ennek következményeképpen került sor a képzés megszüntetésére, amelyet akkor felfüggesztésként határoztak meg.³⁴

1990. február 13-án adta ki Ilcsik Sándor, a belügyminiszter személyügyi helyettese, a még aznap hatályba lépett 8/1990. SZÜGH intézkedését a Rendőrtiszti Főiskolán folyó állambiztonsági képzés felfüggesztéséről. Ennek következtében az állambiztonsági szakra beiskolázottakat bűnügyi vagy közrendvédelmi szakra irányították át, hasonlóan a már tanulmányaikat folytatókhoz, kivéve azon harmadéves (végzős) nappali tagozatos hallgatókat, akik közül a küldő szervek a nemzetbiztonsági szolgálatok, várható igényeinek figyelembevételével, a szakterületen végzendő munkára alkalmasnak találtak. A kiegészítő és átképző tagozaton tanulók a képzésből fennmaradó „idő rövidsége miatt változtatás nélkül” fejezték be tanulmányaikat.³⁵

²⁹ ÁBTL 4.2. Parancsgyűjtemény – 10-27/11/1986.

³⁰ ÁBTL 4.2. Parancsgyűjtemény – 10-22/17/1988. – a belügyminiszter 1988. június 24-én adta ki 17/1988. parancsát abból az alkalomból, hogy a Népköztársaság Elnöki Tanácsa Vörös Csillag Érdemrenddel tüntette ki a Rendőrtiszti Főiskolát, amelynek a neve ebből az alkalomból „Vörös Csillag Érdemrenddel Kitüntetett Rendőrtiszti Főiskola” lett.

³¹ ÁBTL 4.2. Parancsgyűjtemény – 10-21/1/1989.

³² Fialka György – Dobák Imre – Mezei József: Az állambiztonsági felsőoktatás rendszerváltoztatás előtti kerete és annak lezárása. *Nemzetbiztonsági Szemle*, 8. (2020), 3. 37.

³³ Fialka György: Az állambiztonsági képzés zárása, a nemzetbiztonsági képzés kezdete 1990–1994-ig. *Nemzetbiztonsági Szemle*, 2. (2014), Különszám. 79–80.

³⁴ Az átmenet problémáit, dilemmáit tárgyalja részletesen Finszter Géza: Állambiztonság – nemzetbiztonság. *Nemzetbiztonsági Szemle*, 7. (2019), 3. 98–117.

³⁵ ÁBTL 4.2. Parancsgyűjtemény – 10-27/8/1990.

Felhasznált irodalom

- Boda József: A tudomány az állambiztonság és a nemzetbiztonság szolgálatában. *Nemzetbiztonsági Szemle*, 2. (2014), Különszám. 81–100. Online: <https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/nbsz/article/view/2135/1407>
- Fialka György: Az állambiztonsági képzés zárása, a nemzetbiztonsági képzés kezdete 1990–1994-ig. *Nemzetbiztonsági Szemle*, 2. (2014), Különszám. 79–80.
- Fialka György – Dobák Imre – Mezei József: Az állambiztonsági felsőoktatás rendszer-változtatás előtti kerete és annak lezárása. *Nemzetbiztonsági Szemle*, 8. (2020), 3. 33–43. Online: <https://doi.org/10.32561/nasz.2020.3.3>
- Finszter Géza: Állambiztonság – nemzetbiztonság. *Nemzetbiztonsági Szemle*, 7. (2019), 3. 98–117. Online: <https://doi.org/10.32561/nasz.2019.3.8>
- Finszter Géza: A rendőr akadémiától az egyetemig. *Magyar Rendészet*, 21. (2021), Különszám. 101–122. Online: <https://doi.org/10.32577/mr.2021.1.ksz.7>
- Izsa Jenő: A katonai elhárító tisztek képzéséről. *Hadtudomány*, 15. (2005), 3. Online: www.mhht.eu/hadtudomany/2005/3/2005_3_10.html
- Kunsági Nándor r. alezredes: A Rendőrtiszti Főiskola Állambiztonsági Tanszék tevékenysége megalakulásától napjainkig – szakdolgozat; Rendőrtiszti Főiskola vezetőképző tanfolyam 1987. – ÁBTL 4.1. Állambiztonsági munkához készült háttéranyagok (A-anyag) – A-4134
- Révész Béla: Az állambiztonsági szervek politológiai kutatásainak kérdéséhez. *Acta Universitatis Szegediensis: Acta Juridica et Politica*, 66. (2004), 17. 1–136. Online: <http://acta.bibl.u-szeged.hu/7259/>
- Sárkány István: A Rendőrtiszti Főiskola létrejötte és a rendészeti tisztképzés története 1990-ig. *Magyar Rendészet*, 21. (2021), Különszám. 195–199. Online: <https://doi.org/10.32577/mr.2021.1.ksz.13>

Jogi források

1970. évi 39. törvényerejű rendelet a Rendőrtiszti Főiskola létesítéséről
4/1971. (X. 19.) BM-MM együttes rendelet a Rendőrtiszti Főiskola létesítéséről szóló 1970. évi 39. törvényerejű rendelet végrehajtásáról
- A belügyminiszter 1971. június 18-án kiadott 08. parancsa a BM szervezetének módosításáról – ÁBTL 4.2. Parancsgyűjtemény – 10-21/8/1971
- A belügyminiszter 1971. július 6-án kiadott 010. parancsa a Rendőrtiszti Főiskola létrehozásával kapcsolatos feladatokról – ÁBTL 4.2. Parancsgyűjtemény – 10-21/10/1971.
- A Rendőrtiszti Főiskola ideiglenes szervezeti és működési szabályzata – ÁBTL 4.2. Parancsgyűjtemény – 10-1659/1972.
- A belügyminiszter 1973. november 17-én kiadott 022. és november 19-én kiadott 023. utasítása a Rendőrtiszti Főiskola levelező tagozatának beindításáról – ÁBTL 4.2. Parancsgyűjtemény 10-22/22/1973. és 10-22/23/1973.
- A belügyminiszter 1974. augusztus 17-én kiadott 016. parancsa a kétéves idegen nyelvtanfolyam rendszeresítéséről – ÁBTL 4.2. Parancsgyűjtemény – 10-21/16/1974.

- A Rendőrtiszti Főiskola szervezeti és működési szabályzata – ÁBTL 4.2. Parancsgyűjtemény – 10-1529/1976.
- A belügyminiszter állambiztonsági és személyügyi helyettesének 18/1977. számú együttes intézkedése a BM III. Főcsoportfőnökség és a budapesti, megyei rendőr-főkapitányságok állambiztonsági szervei, valamint a Rendőrtiszti Főiskola együttműködéséről – ÁBTL 4.2. Parancsgyűjtemény – 10-27/18/1977.
- A belügyminiszter 18/1980. parancsa a tanulmányi munka szabályzatának kiadásáról – ÁBTL 4.2. Parancsgyűjtemény – 10-22/18/1980.
- A belügyminiszter helyettesének 1/1981. parancsa a BM hivatásos állományának továbbképzési elveiről – ÁBTL 4.2. Parancsgyűjtemény – 10-24/1/1981.
- A belügyminiszter 1982. április 29-én kiadott 16/1982. parancsa és a végrehajtására a belügyminiszter-helyettes által ezen a napon kiadott 11/1982. intézkedése – ÁBTL 4.2. Parancsgyűjtemény – 10-22/16/1982. és 10-27/11/1982.
- A 18/1977. együttes intézkedés módosítása – ÁBTL 4.2. Parancsgyűjtemény – 10-27/12/1985.
- A belügyminiszter 29/1986. parancsa a BM szervei hivatásos állománya oktatásának korszerűsítéséről – ÁBTL 4.2. Parancsgyűjtemény – 10-22/29/1986.
- A belügyminiszter helyettesének 11/1986. intézkedése a 29/1986. parancs végrehajtásáról – ÁBTL 4.2. Parancsgyűjtemény – 10-27/11/1986.
- A belügyminiszter 1988. június 24-én adta ki 17/1988. parancsa – ÁBTL 4.2. Parancsgyűjtemény – 10-22/17/1988.
- A belügyminiszter 1/1989. utasítása a Vörös Csillag érdemrenddel kitüntetett Rendőrtiszti Főiskola felvételi szabályairól – ÁBTL 4.2. Parancsgyűjtemény – 10-21/1/1989.
- A belügyminiszter-helyettes 8/1990. SZÜGH intézkedése a Rendőrtiszti Főiskolán folyó állambiztonsági képzés felfüggesztéséről – ÁBTL 4.2. Parancsgyűjtemény – 10-27/8/1990.